

Η πρώτη Οικολογική Βιβλιοθήκη της Αθήνας

Από ποιους δημιουργήθηκε, τι περιλαμβάνει στην πλούσια συλλογή της, πώς θα λειτουργεί και ποιο είναι το εκδοτικό πρόγραμμα που ετοιμάζει

Ω από τον Κεραμεικό, στον αριθμό 9 της οδού Αγ. Ασωμάτων, ανάμεσα σε οπίσθια εγκαταλελειμμένα (δίπλα στο πρώην «Loft» και νυν «Ναφέλη» της Χαροκόπου Αλεξίου), ξεφύτρωσε η πρώτη Οικολογική Βιβλιοθήκη της Αθήνας, με 4.000 βιβλία και 5.000 περιοδικά. Το παλιό κτίριο, αλλάκις αρχιτεκτονικής, προβάλλει γκράντ και απειλητικό σαν ακατοίκητο. Ο επισκέπτης ανταμειβεται αιώσις όσον φθάσει στον δεύτερο όροφο, ανεβαίνοντας μια σκοτεινή ξύλινη σκάλα, στην ανακαινισμένη αίθουσα της βιβλιοθήκης. Η τελική δικαίωση πάντως έρχεται στη σφήτα με θέα την Ακρόπολη, το Θησείο και το Αστρονομείο.

Μέσα σ' αυτό το σκηνικό η *Εκάντημος Οικολογική Βιβλιοθήκη* συγκροτείται μαζί με άλλους τέτοιους οργανισμούς. Τα σπύτια της περιοχής είχαν απαλλοτριωθεί στο παρελθόν από το κράτος, με σκοπό να εγκαταθούν οι ανακατασκευές του Κεραμεικού. Η πλησίον ευρισκόμενη Εβραϊκή Συναγωγή (η οποία δεν θα μπορούσε να γκρεμιστεί) και η γειτνία των διατηρητέων σπιτιών πάγωσαν τις διαδικασίες. Τα σπύτια βρέθηκαν στην κρισιμότητα του ΥΠΠΟ, το οποίο άρχισε να τα αναπαλαιώνει και να σπείρει στη γειτονιά διάφορους πολιτιστικούς οργανισμούς, όπως το ICOMOS και η *Ελληνική Επιστημονική Εταιρεία Προστασίας Περιβάλλοντος*. Στο κτίριο της τελευταίας, το ο-

ρον για τη φύση και την ιστορία της αττικής γης φαίνεται σε ένα τεύχος του 1928 του περιοδικού «Αθήνα» (το οποίο εκδιδόταν από το 1889), όπου φιλοξενείται μεταξύ άλλων άρθρο για τα τοπωνύμια της Αττικής. Το 1890 εκδόθηκε ένα από τα πρώτα επιστημονικά περιοδικά στην Ελλάδα από τον καθηγητή Γεωλόγος Κ. Μητσόπουλο, ο «*Προμηθεύς*», ο οποίος επί-

σης βρίσκεται στη συλλογή της Βιβλιοθήκης. Ενδιαφέρον παρουσιάζει, μέσα από τις εκδόσεις, η αντίληψη της ιστορίας της οικολογικής σκέψης στη χώρα μας. Για παράδειγμα, το πρώτο φυσιολατρικό περιοδικό στην Ελλάδα, όπως λέει ο κ. Κοιραντζίδης, εκδόθηκε το 1925 από τον *Οδοιπορικό Σύνδεσμο*, που είχε διευθυντή τον ακαδημαϊκό *Δημήτρη*

Καμπούρογλου. Ουσιαστικά ήταν μια ομάδα 40 πεζοπόρων με επικεφαλής τον *Καμπούρογλου*, οι οποίοι εμμελούσαν την ιδέα του φυσιολατρικού και ανέλαβαν αρχικά την ομάδα τους «*Οδοιπορικός Σύνδεσμος Οι 12 Απόστολοι*», εννοώντας ότι ήταν μόνο για άνδρες: φυσικά αντιέδρασαν οι σοφροζύτες της εποχής και έτσι απαλείφθηκε το δεύτερο

συνθετικό του τίτλου, παρά τις αναρτήσεις του *Καμπούρογλου*. Εν τέλει, τι συγκαταλέγεται κάτω από τη μεγάλη ομπρέλα της οικολογίας; Το υλικό της Βιβλιοθήκης έχει χωριστεί σε πέντε ενότητες εντύπων: τα φυσιολατρικά (ορειβατικά, περιπατητικά, έντυπα εκδρομικών σωματείων κ.ά.), τα έργα της παραδοσιακής γεωργίας, που υπήρξε από τις ηγ-

γές που τροφοδότησαν τη σύγχρονη οικολογική σκέψη: ένα τμήμα των επιστημονικών εντύπων, τα οποία σε άλλες εποχές ήταν τα μόνα που κάλυπταν θέματα όπως η φύση, το περιβάλλον, η φυτολογία, η βοτανολογία και οσάου καθεύξ: τα νεότερα περιβαλλοντικά (έντυπα που ασχολούνται με συγκεκριμένα θέματα, π.χ. την προστασία του Υμηττού) και τα οικολογικά (που αφορούν την ευρύτερη πολιτική, κοινωνική, φιλοσοφική σκέψη). Μέσα από τις ενότητες αυτές φαίνεται η σταδιακή μετάβαση από τη φυσιολατρία και την παραδοσιακή γεωργία των αρχών του προηγούμενου αιώνα στην κοινωνική και πολιτική οικολογία των ημερών μας.

Παράλληλα η Βιβλιοθήκη ετοιμάζει ένα εκδοτικό πρόγραμμα που περιλαμβάνει νέες εκδόσεις και ανατυπώσεις παλαιών έργων. Αυτή τη στιγμή βρίσκονται σε τελικό στάδιο δύο εκδόσεις που αναγράφουν την εξέλιξη της οικολογικής σκέψης στη χώρα μας: η πρώτη περιλαμβάνει σε φωτογραφικές ανατυπώσεις τα «*Εξώφυλλα περιοδικών για την οικολογία, το περιβάλλον, τη φυσιολατρία και τη γεωργία*» και είναι, όπως αναφέρει ο υπεύθυνος, «*Βιβλιογραφική καταγραφή 530 περιοδικών (1885-1995)*». Ομοίως, η επόμενη έκδοση περιλαμβάνει τα εξώφυλλα ή τις σελίδες τίτλων περίπου 3.000 βιβλίων (τα οποία έχουν επιλεγεί από το υλικό της Βιβλιοθήκης). Και οι δύο εκδόσεις εντάσσονται και χρηματοδοτούνται από το ΥΠΕΧΩΔΕ στα πλαίσια του Ευρωπαϊκού Έτους της Φύσης.

ποίο δεν έχει αναπαλαιωθεί ακόμη, βρέθηκε φιλόξενο δω-
φος και η «Ευήνεμος».

Ο τίτλος δείχνει την πρόθε-
ση της Βιβλιοθήκης να απο-
κτήσει καλό όνομα και εφή-
μο μνημό. Ωστόσο υποκρύπτε-
ται και κάποιο λογοπαίγνιο,
αφού «ευήνεμος» σημαίνει
ακόμη «γένος φυτῶν της οι-
κογενείας των κηλαιοει-
δῶν», «αρχαῖος δήμος της
Αιτικής» και κατ' εφημη-
σὸν «αριστερός». Η Ευήνε-
μος Οικολογική Βιβλιοθήκη
πάντως δεν έχει καμία οργα-
νωτική σχέση με πολιτικούς ή
κοινωνικούς σχηματισμούς,
αλλά πολλά μέλη της προέρ-
χονται από άλλες γνωστές οι-
κολογικές ομάδες. Ανάμεσα
στα 170 ιδρυτικά μέλη συνα-
ντούμε τον κ. Θανάση Βαλα-
βανίδη, συνεργάτη της «Νέας
Οικολογίας» και επίκουρο
καθηγητή στο Πανεπιστήμιο
Αθηνών, τον κ. Κώστα Βασι-
λάκη, πρόεδρο της Ελληνι-
κής Ορνιθολογικής Εταιρεί-
ας, τον κ. Ηλία Ευθυμίουπο-
λο, διευθυντή του ελληνικού
γραφείου της Greenpeace,
την κυρία Αντιγόνη Λαμπε-
ράκη, επίκουρο καθηγήτρια
στο Πάντειο Πανεπιστήμιο,
τον κ. Μεγάλη Μοδινό, διευ-
θυντή της «Νέας Οικολογίας»
και άλλους. Πρόεδρος του δι-
οικητικού συμβουλίου και ι-
δρυτής της Βιβλιοθήκης είναι
ο κ. Μωσής Κουρούζιδης
και αντιπρόεδρος ο κ. Σπύ-
λιος Πανασηλιόπουλος.

Η Βιβλιοθήκη συσταστικά
προέκυψε από την ιδιωτική
συλλογή του κ. Κουρούζιδη,
ασιολόγου στο Αστροσκο-
πείο, ο οποίος συγκέντρωνε
επί σειρά ετών βιβλία σχετικά
με τη σημερινή έννοια της οι-
κολογίας. Το παλαιότερο έ-
ντυπο της συλλογής είναι ένα
τεύχος του 1890 του γεωργι-
κού περιοδικού «Ελληνική
Γεωργία», που άρχισε να εκ-
δίδεται το 1885. Το ενδιαφέ-

ρισμένα από τα σπάνια
βιβλία της συλλογής πρόκει-
ται να ανατυπωθούν. Ένα έρ-
γο του 1880, λόγω χάρη, το
οποίο θα μπορούσε να θεω-
ρηθεί το πρώτο αντικουηγε-
τικό βιβλίο που έχει γραφεί, εί-
ναι το «Περί της χρησιμότη-
τος των πτηνῶν» του Κων-
σταντίνου Ιω. Μαρούδη, τη-
λεγραφευτῆ Α' τάξεως. Όπως
παρρηχεί ο κ. Κουρούζιδης,
«πάντα οι οικολόγοι είχαν δι-
άλες κίβνες ιδιότητες, και
συγγράφως το πάθος της οι-
κολογίας». Ως υπότιτλος του
βιβλίου χρησιμεύει η έκκληση
«Μη φρονέετε τα πτηνά». Ένα
άλλο βιβλίο, του οποίου σχε-
διάζεται ανατύπωση, είναι η
«Αιθολογία παιγνιδῶν της
αρχαιότητος και των νεωτέ-
ρων χρόνων» υπό Ιωάννου
Κυβερνητάκη, γυμνασιού και
πυροσφύου Νομαρχίας (Ηρά-
κλειο 1938), όπου περιγράφον-
ται 222 ομοειδή παιχνίδια
που παίζονταν στην αυλή,
στην αλάνη ή στο πάρκο. Αξι-
ζει να σημειωθεί ότι η «Ευή-
νεμος» περιλαμβάνει σχεδόν
αποκλειστικά ελληνικά βι-
βλία, αλλά διαθέτει και ένα
δείγμα από 150 ξενόγλωσσα
περιοδικά από 50 χώρες.

Η Βιβλιοθήκη, η οποία δεν
είναι δωρεανιστική, είναι ανε-
χρή καθημερινά από τις 5 ως
τις 8 το απόγευμα. Η πρόσβα-
ση σ' αυτήν, όμως, αναμένε-
ται να διευρυνθεί, αφού το υ-
λικό της καταχωρίζεται σε η-
λεκτρονικό υπολογιστή, με
βάση το πρόγραμμα ISIS της
Unesco, και σύντομα θα δια-
τίθεται στους συνδρομητές ό-
λων των ηλεκτρονικών δε-
κτών μέσω του Εθνικού Κέ-
ντρου Τεκμηρίωσης. Μάλι-
στα, όπως σημειώνεται, θα εί-
ναι η δέκατη Βάση Δεδομέ-
νων που διατίθεται από το Ε-
ΚΤ με τον τρόπο αυτόν στην
Ελλάδα.